

Az illegális bevándorlás következtében felmerülő biztonsági kihívások Spanyolországban

Az Európai Unió (EU) tagállamaiban zajló események – francia zavargások, Ceuta és Melilla "ostroma" – a figyelem középpontjába állítják a bevándorlás kérdését, és az ehhez kapcsolódó problémákat, kihívásokat, melyek kezelése az EU döntéshozatali szerveinek és az egyes tagállamoknak is egyre sürgetőbb feladatuk. A bevándorlás szempontjából Spanyolország az egyik legérintettebb tagállam. E szempontból két nemrég lezajlott esemény, melyek Spanyolország észak-afrikai enklávéihoz – Európa egyetlen közvetlen afrikai szárazföldi határaihoz – kapcsolódnak teszik aktuálissá jelen írást. 2005. szeptember 25-én és 27-én afrikai bevándorlók százai rohamozták meg a spanyol településeket – Ceutát és Melillát – Marokkótól elválasztó biztonsági kerítéseket. Az incidensek során meghaltak számát a különböző források 3-8 közé, míg a sérülteket ötven körülire teszik. A veszteségek ellenére többen bejutottak a spanyol területekre, – akikre kitoloncolás vár –, mivel a rendőrség és a helyi hatóságok nem voltak felkészülve az ekkora mennyiségű emberáradatra. Az eset közvetlen következményeként a hadsereg egységeivel erősítették meg a helyi biztonsági erőket, továbbá duplájára emelik az elválasztó kerítést, háromról hat méterre. Az átépítés befejezését 2006. első felére tervezik.

Az eseményektől függetlenül ugyan azon a héten tárgyalásokat folytatott a spanyol és a marokkói miniszterelnök, ahol az egyik legfontosabb téma az illegális bevándorlás kezelése, az erőfeszítések összehangolása volt.

Az elemzésnek nem célja új elméletek megfogalmazása, viszont egy átfogó képet kíván nyújtani arról, hogy a bevándorlás milyen pozitív és negatív hatásokkal jár és kihívásokat támaszt Spanyolországgal szemben, mint önálló állam, és mint az Európai Unió (EU) tagja. A migráció során milyen biztonsági kihívásokkal kell szembenéznie az országnak.

Bevándorlási útvonalak

Spanyolország a bevándorlásokat tekintve a Mediterrán térség útvonalainak egyik fő állomása. Az országba főleg Marokkóból érkeznek a bevándorlók három lehetséges illegális úton, a Kanári-szigeteket megcélozva, a Gibraltári szoroson keresztül, továbbá az észak-afrikai spanyol településekre történő bejutással. A bevándorlás szervezett keretek között – embercsempészet – és önálló kezdeményezésekként folyik. Az említett első két esetben az

illegális bevándorlók valamilyen vízi eszközön próbálnak eljutni Spanyolország partjaiig. Sokszor viszont nem sikerülnek a vállalkozások, mert az időjárás, vagy a spanyol hatóságok visszafordítják a kísérletezőket. Nemegyszer halálos áldozat is előfordul, amikor a bevándorlók vízi tákolmányai felborulnak. Marokkóból nemcsak marokkóiak érkeznek, hanem Afrika más lakosai is, akik Marokkót, illetve Spanyolországot csak ugródeszkának használják. A spanyol hatóságokra súlyos terhet ró, hogy az EU külső határaként feltartóztassa az illegális bevándorlókat és megakadályozza továbbjutásukat más tagállamok felé. A Marokkó felől érkező bevándorlók a legerőszakosabbak.

A Spanyolországba érkező másik útvonal Európa középső és keleti régiói felől érkezik. A volt szocialista országokból – kiemelten Romániából – sokan az Ibériai-félszigeten keresnek munkát és új életet maguknak.

Jelentős a bevándorlás a világ spanyol ajkú területei irányából is, főleg Dél-Amerikából, Ecua-dorból és Kolumbiából. Az illegális bevándorlás ezekről a területekről a földrajzi akadályok miatt elhanyagolható.

A migráció rövid távú kihívásai

Az első kihívás abból adódik, hogy Spanyolország meg akarja akadályozni – a legtöbb országhoz hasonlóan –, a külföldiek illegális bevándorlását. Ezt egyrészt a határok fokozott védelmével kívánja elérni, Spanyolország esetében a tengerpartok – 4,964 km –, melynek hozzávetőleg kétharmada néz Afrika felé a Földközi-tengeren keresztül – fokozott őrzését jelenti, mivel szárazföldön – a két afrikai települést leszámítva – az EU tag Portugáliával és Franciaországgal, valamint a migrációs szempontból elhanyagolható jelentőségű Andorrával és Gibraltárral határos. A probléma kezelésében fontos szerep hárul a haditengerészetre, a légi erő felderítő, kutató és mentő egységeire, továbbá szoros együttműködésükre a belügyi szervekkel.

Az illegális bevándorlókkal kapcsolatos következő problémát az országba érkezésüket követően felkutatásuk, elfogásuk, elhelyezésük és kezelésük jelenti. E téren a rendőrség és a csendőrség az illetékes. A spanyol hatóságok bejelentették, hogy 2005. májusát követően határozottan fel fognak lépni az illegális bevándorlókkal és munkavállalókkal szemben. Plusz terhet jelent a spanyol kormányának a bevándorlók elhelyezése és eltartása a kitoloncolásig, illetve a menekült-státuszért való folyamodás kivizsgálásának végéig.

A következő kihívás a gazdaság területén jelentkezik. Az illegális bevándorlók ugyanis ahhoz, hogy eltartsák magukat és családjukat valamilyen úton pénzhez akarnak jutni, tehát vagy dolgozni fognak,

vagy a bűnözés útjára lépnek, vagy kéregetésből igyekeznek megélni. A feketén dolgozók jelentős bevételtől fosztják meg a kormányt. Nem könnyű a hatóságok helyzete, mivel, ha túlságosan szigorúan lépnek fel az illegális munkaerőt alkalmazókkal szemben, várhatóan a bevándorlók bűnözésből és az ahhoz kapcsolódó tevékenységek felé fordulnak. Ez a szervezett bűnözés megnövekedéséhez vezethet, amely nemcsak foglalkoztatja az illegális bevándorlókat, hanem továbbiak Spanyolországba jutásáról és lekötéséről is gondoskodik.

Nemcsak Spanyolország, hanem az EU felé is kihívást jelent az illegális migráció, mivel a Spanyolországba bejutottak az EU többi tagállamába elméletileg már egyszerűbben továbbjuthatnak. A probléma megoldása érdekében az EU-nak különös figyelmet kell fordítania arra, hogy támogatást – a politikai mellett anyagi és technikai – biztosítson az Unió külső határait ellenőrző államok számára. Egy közös migrációs politika kialakítása – amire kevés az esély, igaz az alapokat már megfogalmazták, és az alkotmánytervezet foglalkozik a kérdéssel – lenne kívánatos, de ez az eltérő regionális körülmények miatt nehezen megvalósítható.

Az Európai Közösségek Bizottsága a Hágai Program tíz prioritása közül az alábbiakban fogalmaz meg célokat és irányelveket a bevándorlás kezeléséhez közvetlenül:

- (4) A bevándorlás kezelése: kiegyensúlyozott megközelítés kidolgozása,
- (5) Beilleszkedés: a bevándorlás társadalmunkra és gazdaságunkra gyakorolt pozitív hatásainak maximalizálása,
- (6) Belső határok, külső határok és vízumok: a külső határok integrált igazgatásának kialakítása a biztonságosabb Unióért, és közvetett módon kapcsolódva:
 - (1) Alapvető jogok és uniós polgárság: átfogó politikai stratégiák kidolgozása,
 - (2) A terrorizmus elleni küzdelem: átfogó válasz kidolgozása,
 - (3) Közös menekültügyi térség: egy hatékony és egységes eljárás bevezetése az Unió által képviselt értékekkel és humanitárius hagyományával összhangban,
 - (8) Szervezett bűnözés: stratégiai koncepció kidolgozása.

A migráció hosszú távú kihívásai

A bevándorlók – nemcsak az illegális – számának folyamatos növekedésével előfordulhat, hogy érdekeiket már nem önállóan, hanem valamilyen összefogás útján igyekeznek megvalósítani. Ezt egyrészt kisebbségi érdekvédelmi szervezetek alakításával, illetve közvetlenül a politikai életbe való bekapcsolódás révén érhetik el. Az egyre több bevándorló következtében nő a már Spanyolországban megszületett gyermekek száma, akik már jogosan élni kívánnak de-mokratikus jogaikkal (pl. választás). Ha

pedig nem következik be teljes asszimiláció, akkor olyan politikai csoportosulások alakulhatnak, melyek a parlamentben is befolyásra tehetnek szert. Pár évtized múlva a politikai pluralizmus olyan szintet érhet el, ami még nehezkesebbé teheti a kormányzati rendszer működését.

Figyelembe kell venni olyan kockázati tényezőket, hogy hosszú távon a bevándorlók, illetve leszármazottaik olyan pozíciókba kerülhetnek – titkosszolgálatok, hadsereg, rendőrség – a különböző szűrések ellenére, ahonnan veszélyeztethetik Spanyolország nemzetbiztonságát.

Problémaként jelentkezhethet a jövőben a klímaváltozás Spanyolországra gyakorolt hatásait vizsgálva – hóhullámok, erdőtüzek, elsivatagosodás, a termőföldek, a tengerek halállományának csökkenése – a növekvő népesség eltartása és élelmezése.

Rövid és hosszú távon egyaránt érvényesülő kihívások

Az illegális, de akár a legális bevándorlásból származó kihívás a terrorista sejtek kialakulása, számuk megszorodása. A legtöbb bevándorló muzulmánok lakta térségekből igyekszik Spanyolországba jutni, ahol nagyobb a hajlandóság a szélsőségek elfogadására és extrém ideológiák követésére. Az ilyen típusú bevándorló jelenléte az országban még akkor is problémát jelenthet, ha csak rövid ideig tevékenykedik ott. Ez alatt az idő alatt is meg lehet tervezni egy támadást és végre lehet hajtani. Emiatt Spanyolország rendkívül fontos érdeke a terroristagyanús egyének kiszűrése, illetve felkutatása és elfogása. Ezt a titkosszolgálatok és a rendőrség hatékonyságának növelésével, az együttműködés erősítésével, továbbá nemzetközi együttműködéssel lehet megvalósítani. Hosszabb távú kihívás az állandó készenlét fenntartása, egy esetleges alvó sejt akciójának elhárítása érdekében, továbbá a lakosság felkészítése egy lehetséges terrortámadás hatásainak kezelésére.

A francia eseményekből levonva a megfelelő következtetéseket más, jelentős kisebbséggel, illetve bevándorlóval rendelkező államban is problémát okozhatnak a kultúrából származó különbségek és a fogadó társadalomba történő beilleszkedés hiánya. A kulturális eltérések további problémákra hívják fel a figyelmet, melyek megoldása összetettségük miatt a nemzetközi szervezetek, kormányok, tudományos intézmények összefogását igényli. Ilyen problémák az alapvető szabadságjogok érvényesülése és az asszimilálódás ellentéte, valamint a beilleszkedési hajlandóság és a xenofóbia. Amennyiben nem sikerül a bevándorlók kulturális eltérésekből származó problémáinak megelőző kezelése, a rendvédelmi szervek várható helyzeteknek meg-felelő felkészítése válik szükségessé.

A globális folyamatokat, a klímaváltozást figyelembe véve az illegális bevándorlás további növekedése várható Afrika irányából. A rossz megélhetés Spanyolországban még mindig sokkal vonzóbb az elvándorlásra vállalkozóknak, mint ugyanaz Afrikában. A kontinensen a helyzet javulására továbbra sem lehet számítani. Az eddigi sikeres bevándorlás Spanyolországba további bevándorlási hullámokat generálhat.

A migrációból származó előnyök

A bevándorlás kiemelkedő szerepet játszik Spanyolország népességi statisztikájában. A honosítások és az állampolgárság megszerzésének megkönnyítése érdekében hozott intézkedések következtében a bevándorlók és családtagjaik az országban könnyebben telepedhettek le. Spanyolország a kevésbé képzett munkaerőre is igényt tart a mezőgazdaságban, az építőiparban, a vendéglátásban és az ételmezési ellátásban. Ezzel összefüggésben a külföldiek több mint 8,5 %-a a mezőgazdaságban, 16,5 %-uk pedig a szállodákban és éttermekben dolgozik.

Az elmúlt években a legtöbb európai országhoz hasonlóan Spanyolországban is megfigyelhető volt a népesség fokozatos fogyása, az elhalálozások mellett jelentősen lecsökkent a születések száma. Az a tendencia volt megfigyelhető, hogy az egyre több nyugdíjast egyre kevesebb fiatal látja el. A legtöbb Európai Unió tagállamhoz hasonlóan a mérleg helyreállítása érdekében Spanyolországban is jót tesz a felügyelt bevándorlás. Ezáltal képes az európai államok között kimagasló népességnövekedést felmutatni.

A lakosságszám növekedésével nő a vásárlóerő is, ami a gazdasági fejlődésnek jelent jót. A növekvő számú munkaerő pedig a kormány bevételeit szintén növeli. Ehhez természetesen el kellett érni, hogy az illegális bevándorlók legális státuszt kapjanak, amelyre 2005. tavaszán lehetőségük is nyílt. 2005. február és májusa között hozzávetőleg 700 ezer illegális munka-vállaló jelentkezett be és kapott családjával egyetemben legális státuszt.

A bevándorlók számának növekedése egy olyan következményhez is vezethet, hogy bizonyos szektorokban túlkínálat miatt csökkenhetnek a munkabérek, olcsóbb lehet a munkaerő. Emiatt, ha a tulajdonosok nem akarnak gyorsan nagy profitra szert tenni, bizonyos termékek és szolgáltatások ára csökkenhet, az előállítási, illetve megtermelési költség csökkenésével.

Együttműködés a térségben

A migrációhoz kapcsolódó kihívások kezelését egy állam önállóan nehezebben tudja kezelni, mint együttműködésben más államokkal, különösen, ha sikerül megállapodni a bevándorlók forrás országaival

is. A illegális bevándorlás nemcsak Spanyolországot érinti, hanem a Földközi-tenger térségében a legtöbb országot. Az migrációs problémák kezelése érdekében 2002. októberében 10 ország – Franciaország, Málta, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Algéria, Líbia, Marokkó, Mauritánia, Tunézia – vezetői megállapodtak a kölcsönös párbeszédre alapuló együttműködésben. Ezt írásban az 5+5 Párbeszéd a nyugat-földközi migrációról szóló miniszteri konferencián rögzítették, mellyel elindították a Nyugat-Földközi Párbeszéd Fórumát. Az aláírók rögzítették, hogy regionális szinten fejlesztik a konzultációt, az információcserét, és a migrációs trendek elemzését, értékelését. A szabályellenes vándorlás tekintetében megállapodtak az információk és technikai tapasztalatok megosztásában a forrás, tranzit és célországok között az illegális bevándorlás megelőzése és feltartóztatása érdekében. Ezzel szemben segítik a legális bevándorlást, megerősítve a bevándorlók emberi jogait és a szabad gondolkodás jogát, miközben tolerálják a kulturális eltéréseket. Támogatják a szabályosan vándorlókat a munka-erőpiacon való megjelenésben, a családok újraegyesítését, lépéseket tesznek azért, hogy a szabályosan bevándorlók a fogadó ország állampolgáraihoz hasonlóan hozzájuthassanak szociális és egyéb segélyekhez. A szerződő felek kifejezték elkötelezettségüket, hogy harcolnak a negatív diszkrimináció, idegengyűlölet és kizsákmányolás ellen. Továbbá megállapodtak a szabályos vándorlás kezelésében és a munkavállalás megkönnyítésében. Az illegális migráció visszaszorítása érdekében több követelményt fogalmaztak meg a 2004. júniusában Tripoliban tartott találkozón. A résztvevők kijelentették, hogy a migráció kezelése politikai prioritást élvez. A Maghreb az ázsiai és afrikai illegális bevándorlók egyik fő tranzit állomása lett Európa irányába. A vándorlási útvonalak viszont állandóan változnak és a hatóságok csak keveset ismernek közülük. Az 5+5 országai sürgős technikai segítséget nyújtanak egymásnak a tengeri és szárazföldi határok biztosítására. Kiemelt figyelmet fordítanak az érintett személyi állomány kiképzésére, és javítják az információáramlást. Olyan gazdasági támogatást próbálnak nyújtani a forrásországoknak, hogy az elvándorolni szándékozók helyben maradjanak. Lépéseket tesznek a migrációs problémák kezelésére egységes politikai és stratégiai célok kialakítására. Az együttműködés sikerét jelzi, hogy 2002 óta minden évben rendeznek konferenciákat és szakértői találkozókat. Másrészt viszont a hatékonysága kérdéses, figyelembe véve a spanyol-marokkói határon történt bevándorló incidenseket.

Összegzés

E rövid értékelésből is kitűnik, hogy a bevándorlás rendkívül összetett, egy állam biztonságára, társadalmi rendszere több területére is hatást gyakorló kihívás, nemcsak Spanyolországban,

hanem a forrás, tranzit és célországokban egyaránt. Kezelésében fontos szerep jut a megelőzésnek – adott terület népességének olyan feltételek biztosítása, ami nem készlet elvándorlásra – és az illegális bevándorlásból származó problémák – szervezett bűnözés, feketemunka, stb. – megoldásában. A feladatok sokrétűségéből adódóan egy ország, egyedül nem képes hatékonyan kezelni a bevándorlásból fakadó kihívásokat – maga a bevándorlás is legalább két országot érint, a forrás és a cél országot –, ezért szükséges hatékony többoldalú együttműködés kialakítása. Ez létrejöhet államok között – mint például az 5+5 Párbeszéd –, államok és nemzetközi szervezetek között, továbbá olyan nemkormányzati szervezetek (NGO) között, amelyek tapasztalatukkal, tudásukkal képesek a feladatok egyes részterületein eredményeket elérni.

Több fórumon, konferencián megvitatták már a bevándorlás kezelésének szükségességét, és kidolgozásra kerültek azonos érdekeken alapuló politikai nyilatkozatok, de ezek megvalósításában rövid időn belül kézzel fogható eredményeket kell elérni, elkerülendő a francia zavar-gáshoz hasonló eseményeket. Az érintett kormányoknak pontosan meg kell fogalmazniuk, hogy mit akarnak kezdeni a bevándorlókcal, de még fontosabb annak megfogalmazása, hogy a már kitűzött célokat hogyan akarják megvalósítani. Ebben jelenthet nagy segítséget az államok és az egyéb szervezetek – tudományos kutatóműhelyek – közötti együttműködés.

Mindenképpen szem előtt kell tartani, hogy Európának, az Európai Uniónak szüksége van a bevándorlókra a folyamatos gazdasági fejlődés fenntartása érdekében, továbbá a társadalmak elöregedésének megakadályozása céljából. Az viszont a kormányok döntésein múlik – amelyeket a közeljövőben meg kell hozniuk –, hogy a bevándorlók végül miként kerülnek államukba, és hogyan befolyásolják társadalmi folyamatait.

Felhasznált internetes források

<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/sp.html#Geo>

[http://europa.eu.int/eur-](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005PC0184:HU:HTML)

[lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005PC0184:HU:HT](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005PC0184:HU:HTML)

[ML](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005PC0184:HU:HT)

<http://213.253.134.29/oecd/pdfs/browseit/810401HE5.PDF>

[http://www.iom.int//DOCUMENTS/OFFICIALTXT/EN/Declaration_e.p](http://www.iom.int//DOCUMENTS/OFFICIALTXT/EN/Declaration_e.pdf)

[df](http://www.iom.int//DOCUMENTS/PUBLICATION/EN/newsletter_en1.pdf)

[http://www.iom.int//DOCUMENTS/PUBLICATION/EN/newsletter_en](http://www.iom.int//DOCUMENTS/PUBLICATION/EN/newsletter_en1.pdf)